

Dinsdag 29 juni 1915 – ochtendeditie

Belgische vluchtelingen.

Met het stoomschip Copenhagen zijn gisteravond 522 Belgische vluchtelingen van hier naar Londen vertrokken.

Het leven te Brussel (KVdW).

Rozen!

In het gulden uur, het windstille, het zacht schone uur van de stijgende avond (reeds glanst de roedere zon fluwelig over de hoge daken), in de naderende, wijdende stilte is de menigte, die de volle straten als een logge stroom opdeint, rustiger geworden, vrediger, en als het ware vromer. Even verlevendigd, blij opgezweept, luchtig geruchtig uiteengeschokt als door een bonte vlucht van snaterende spreuwen: het zijn de ateliers die leeglopen, de winkeljufjes die vrij krijgen, modistjes en naaistertjes die zich spoeden naar de aan de straathoek wachtende kantoor don Juan met het blinkende sluiקהaar en de blauwe kin, de zorgvuldige pantalon en de microscopische schoentjes, in wit gemsleer de handen met het dunne stickje. Maar dan weer, onder de massa, de verloomde glooiing, de trage gang der velen die geen haast hebben, die genieten in onbewuste dankbaarheid het zomerlijke dageseinde bij zalig gekuier langs de brede, de gulden straat, teder gonzend van het kalmere avondleven.

Doch nooit is de straat van klank zo egaal, of er komt een geroep, gul of schril, pijnlijk of glanzend, kreunend of triomfantelijk, een vrede storen die, levend wakker, er steeds op te wachten schijnt. Ditmaal is de klank, is de uitroeping, is de blijde melopée: “Voyez la belle rose! Dix centimes la rose!” Eenmaal boven de verdoezeling der indrukken uit vernomen, hoort gij hem duizendvoudig, de zang, de verlokkelijke zang, en 't is of gij tezelfdertijd ging vernemen de zware geurwalm

der geboden bloemen, de geur die gemeen kan zijn als van slechte zeep, en edel weemoedig als van rijpe citroenen in avondzoele zuidertuinen. “Voyez la belle rose!” Zie: aan beide straatzijden wordt zij u geboden. De verkoopsters zijn lelijk en canailleus; de bloemen, half verlept, staan bol, zijn te dik, de witte bevlekt met roest, de rose aangeknaagd door slakken. Neen, verlokkelijk zijn zij niet, al worden zij door deze stedelingen gretig gekocht; al heeft ieder de “dix centimes”, waarmede hij zich wat geur en een schijn van schoonheid, waarmede hij zich de illusie van vrije natuur en misschien die van ruimere persoonlijke vrijheid gunt. Neen, zij zijn de gebiedende godinnen niet, waarvan de herinnering uit een verre nachttuin onder de lage hostie van een grote volle maan, mij begeleidt als een schroom door het leven; zij zijn de verholven vaten niet, vol aromaten van late wandelingen mijner jeugd, in al de koortsen der sentimentaliteit, en ... die ik nog altijd niet belachelijk kan vinden. Neen: dit zijn maar arme en nogal nonchalante, het zijn lelijke maar gezonde rozen, rozen voor arme en gezonde, weinig schone maar joviale mensen, rozen geboren en ontloken om wat vreugde, wat voor ieder bereikbare vreugd te bezorgen, en tevens de straatventers, zij die leven van de straat, een nieuwe waar aan de hand te doen, als andere waren staan te ontbreken.

Wat Brussel, sedert bijna een gans jaar reeds, aan beklemming en bedruktheid, aan luchtijlde en fysieke angst moge hebben gekend; hoe wij, toen wij liepen met al onze kommer zonder uitzicht, in de dreigende stilte van de Brusselse atmosfeer de vermenigvuldigde kommer hoorden van duizenden en duizenden, als wij lijdend onder vrees zonder uitkomst: iets heeft aan Brussels straten nooit ontbroken: het, weleens folterende, geroep van de “camelot”.

Van vier tot twintig augustus, - fatidieke data, met gloeiend ijzer in ons geheugen gebrand, - waren het, hoofdzakelijk, de krantenjongens, die wij allen kenden en die ons allen kenden, en die

bij het naderend avonduur de “éditions spéciales” van de toenmalige bladen aan het brullen sloegen: een bende wilden gelijk, die de lucht vervulden als met grootsprakerige vermaledijdingen, - al deden zij niet, de stakkers, dan victorie kraaien, een victorie waar wij allen gretig aan geloofden, waar onze ogen van blonken, en die iedere avond, als het schitterend van licht werd in de propvolle koffiehuisen, Brussel luid maakte van een algemene roes. Tot het, zekere ochtend, ineens gedaan was: men wist, dat burgemeester Max naar Tervuren was, om te onderhandelen met de Duitse generaal, die, aan het hoofd van honderden duizenden, ons het Danteske visioen zou gunnen, langer dan acht dagen onophoudelijk Duitse soldaten te zien voorbij trekken: asgrauwe reuzen, waarbij wij dachten aan het wandelende woud uit Macbeth, een woud dat de helft der wereld zou hebben beslagen ... Ineens was het gedaan met het gebrul der krantenventers, en wij kenden, na de heroïsche opwinding, niet anders meer dan de afgrond van onze ellende ...

Maar toch nog zong de straat, al was het in zoete gedweeheid. Voor de, al te optimistisch als onmogelijk beschouwde, zekerheid der Duitse bezetting, had de steeds genadige moeder, had de natuur ons de troost gegeven van een overvloed aan schone vruchten, aan heerlijke druiven vooral. Of ze de verzen van Verlaine: “Voici des fleurs, des fruits, des feuilles et des branches, Et puis voici mon coeur, qui ne pense qu'à vous” wilde sublimeren tot hun allerhoogste, allerruimste betekenis, schonk zij ons, de natuur, met nooit gekende mildheid haar meest troostende weelde. En daar nu zong de Brusselse straat van, de ineens vereenzaamde straat, die niet meer ronkte, dan, als een doffe reuzentrom, onder de roffel der Duitse laarzen, - Brussel zong nu bescheiden, maar met een weemoedige glimlach: “Voyez le beau raisin!”

Het bleef er niet bij. Brussel was, onder de overheersing, zo kranig als overvloedig bevlagd gebleven met de nationale kleuren. De handel,

enkele dagen gestaakt, in nationale emblemata, in de portretten van onze geliefde vorsten en van hun kinderen, die alle Belgen als hun eigen kinderen beminnen, van generaal Leman, die zo heldhaftig Luik verdedigd had, van president Wilson als van burgemeester Max (en later kwam er kardinaal Mercier bij): die straathandel in vaderlandsliefde, een waar, waarvan de waarde ieder met fierheid ging bevroeden, hernam met iets als verwoedheid. Een deel der voormalige krantenjongens liepen nu hun vroegere klanten na met allerlei decoraties en rozetten, die zij aanbevelen met luidruchtigheid. En ze moesten wel goede zaken doen: zij waren weldra legio. Het anemische meisje met wondere hongerogen, dat in betere tijden “la mort du petit cochon” verkocht (een vliezen blaas, die een zwijgtje verbeeldt, met lucht wordt gevuld, en, als de lucht traag ontsnapt, langzaam en komisch bezwijmt), bood óók al, met tragisch gejammer “général Leman, notre héros national” aan; de slungelige kerel met apachenpet, die anders op het trottoir “l’amusement des enfants, la tranquillité des parents”: een paar epileptische bokseerdertjes, fungeren deed, had de nieuwe handel in Leeuwttjes van Vlaanderen aangepakt; en zelfs de eeuwige weduwe, het aldoor zwijgende beeld van trouw in rouw, en die, aan een elastiek, withouten paardjes placht te doen galopperen: zij stond thans, op de plaats, die zij zich voor alle tijd en in alle bestendigheid onder de marquise van een groot café gekozen had, haar strenge borst nog voller met eretekens dan een diplomaat in galarok; en ditmaal opende zij haar bleke en als vege lippen, om te fluisteren als een duur geheim: “Le Bourgmestre Max: dix centimes”.

Van hogerhand werden die uitingen van patriottisme beperkt, - niet zonder begrijpelijk tandengeknars te verwekken. Doch, de straat kende al een nieuw geluid. Eén voor één kregen wij kranten terug. Voor het eerst trilde de Brusselse lucht van een sterk geritmeerd, schrill op en neer wippend: “de nief Rotterdamse courant!” De

plaatselijke pers bloeide weer uit in allerlei nieuwe organen. Merkwaaardig verschijnsel, waar ik geen preciese verklaring, die ik zou kunnen verantwoorden, voor heb; ruim twee derden der krantenjongens zag zich vervangen door krantenmeisjes, zodat de dagbladverkoop thans onder geheel nieuwe klankladder gaat: bijzonderheid die geen historische betekenis zou hebben, indien ze niet, misschien terecht, het vermoeden wekte, dat een aantal van de vroegere mannelijke verkopers - waaronder vele jonge kerels - zich bij het Belgische leger zijn gaan vervoegen.

Maar niet alleen de journalistiek luidde over Brussel: daar was ook de voeding. Onze straten gingen, zekeren herfstdag, geuren van Hollandse kaas, waar natuurlijk een toepasselijke melodie bij gevonden werd. Sommige boeren, liever dan ze opgeëist te zien, gingen al hun kippen slachten en plukken: beschaamd en nors, stootten zij het steekwagentje voort, waar hun bleke waar op lag, met de lange, magere oude wijven halzen, en de smalle koppen met dikke gesloten ogen, en aan de bek een druppelke geronnen bloed, die aan beide zijden naast de wielen in gelijke slingering te schommelen hingen. - Bij 't lichamelijke kwam het geestesvoedsel: voorvaderlijke bibliotheken als prehistorische boekenfondsen kwamen op het voetpad, en de verkoper plengde encyclopedische schatten van geleerdheid over de verbijsterde menigte, die, bij deze vooralsnog onbekende straatwaar, zich nog meer verwonderde over de radheid van tong waarmee ze aangeprezen werd.

Herfst- en wintervruchten dan. Voor 't eerst de geur weer der hete kastanjes en de blijde roep van "Chauds les marrons!" in de eerste vrieslucht.

En zo is het tot op heden verlopen. Nu zijn het rozen. Het zijn ook, in hun nieuwe, overstelpende hoeveelheid, aardbeien en kersen. En morgen als gisteren zullen het de venters zijn van schoensmeer en

poetspommade, van brillen en geneeskruiden, van paraplu en pastilles tegen de hoest. Een man komt mij fluisteren in het oor: "Achetez ma Jeannette, Monsieur. Sur l'air de "Marguérite, si tu veux". Ik koop, lees en leer dat "ma Jeannette" de tegenwoordige naam is der bajonet in het Frans-Belgische leger. - Een geur, een geweldige najaarsgeur die zwaar is, als het ware, van bittere drift: op een straathoek verkoopt men lavendelzaad, dat men verbrandt op een komfoortje "pour assainir et parfumer les appartements: dix centimes seulement la petite fleur bleue des Alpes!".

Aldus zingt Brussel zijn eeuwig wisselende, zijn eeuwig zelfde zang. Thans meer dan ooit valt die levendigheid der Brusselse straat op. En ik geloof zelfs, dat die levendigheid, dat dit verschijnsel van levendigheid, nooit zo groot is geweest.

En toch - kunnen wij er aan doen? -: nooit hebben wij ons zo vereenzaamd, zo bloedarm, zo zenuwpoover, zo begeven van alle echt, warm leven gevoeld...

Dinsdag 29 juni 1915 – avondeditie

Uit Brussel.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Het laatst verschenen Wet- en Verordeningsblad bevat de volgende bekendmakingen.

De firma's, welke volgens de nieuwe verordening op de smeeroliecentrale alleen gerechtigd en verplicht zijn in België smeeroliën aan verbruikers te leveren, zijn: Kuhn & Martens te Antwerpen, Wasserfuhr & Schieble te Brussel-Haren, Carpentier

Bissé te Brussel, C. Raeymaekers & Cie te Schaarbeek, A. Tayart, Pennsylvania Oil Works te Brussel Vorst, .L. Deffet & A. Sougnez te Luik en Ernest Müller te Luik.

Er wordt vergunning verleend, welke vergunning echter te allen tijde herroepbaar is, tot het handel drijven in Frans bankpapier boven de nominale waarde aan het Brussels filiaal der Deutsche Bank, de Caisse Générale de Reports et de Dépôts te Brussel, de Disconto Gesellschaft te Antwerpen et de Banque centrale Anversoise te Antwerpen.

Volgens de Temps zullen alle inrichtingen van hoger onderwijs in België gesloten blijven en is het, in weerwil van pogingen tot overreding der Duitse overheid, zeker, dat noch de vrije universiteit van Brussel, noch de katholieke universiteit van Leuven vóór het einde van de oorlog de lessen zullen hervatten. Wat de rijkshogeschool van Luik betreft, beschouwt men het overbodig haar te heropenen, daar de grote meerderheid der studenten aan het front staat en de meeste buitenlandse studenten Russen zijn, die thans niet in België kunnen vertoeven. Wat de hogeschool aangaat van Gent, wordt het bevestigd, dat baron von Bissing aan een groep Flaminganten de vervlaamsing van die school zou hebben beloofd. Er wordt zelfs aan toegevoegd, dat hij hoopte de school vóór het einde van het jaar te openen, doch dat het hem uiterst moeilijk blijkt, het lerarenkorps bijeen te krijgen.

Ieper.

Een klein, oud huis, met vererkerde kleine vensters, geen verdieping en een hoge deur, tot welke een trapje met leuning voert. Zo zien we een huis te Ieper. In de verte Iepers dubbele toren. Het is nacht of avond. Twee schildwachten waken voor het huis. Want in het huis waakt (en woont) de koning, die er werkt met zijn staf ...

Het is een tekening uit november en van Maurice Chaineux. Men vindt haar in La Guerre des Nations, het tweemaandelijks tijdschrift, door Funck-Brentano over deze oorlog begonnen en door François Tedesco te Parijs uitgegeven. Het leed van België vult er gestadig vele welsprekende bladzijden in – van woord en van beeld. Leerrijk zijn de tekeningen in doorsnede van het loopgravenwerk in de Elzas.